Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 4.09.2023 www.osw.waw.pl

Ukraina: zmiana ministra obrony

Jakub Ber

3 września prezydent Wołodymyr Zełenski zapowiedział odwołanie Ołeksija Reznikowa z funkcji ministra obrony. Jego miejsce ma zająć Rustem Umierow, dotychczasowy dyrektor Funduszu Mienia Państwowego. Zmiany te powinny zostać zatwierdzone przez Radę Najwyższą w najbliższych dniach. Zełenski nie podał bezpośredniej przyczyny odwołania Reznikowa. Zaznaczył jedynie, że Ministerstwo Obrony (MO) potrzebuje nowego podejścia i rewizji modelu współpracy zarówno z wojskiem, jak i ze społeczeństwem.

Komentarz

- Odwołanie Reznikowa nie jest niespodzianką – w mediach ukraińskich zapowiadano je od kilku tygodni, a od kilku dni Umierowa (zob. biogram w Aneksie) wymieniano jako jego potencjalnego następcę. Za powód dymisji uważa się liczne skandale związane z zakupami przez MO sprzętu i zaopatrzenia dla armii oraz z przebiegiem mobilizacji, które ujrzały światło dzienne w ostatnich miesiącach. Wydaje się, że czarę goryczy przelała opisana przez dziennikarzy w sierpniu sprawa zakupienia w ubiegłym roku umundurowania zimowego dla armii (niska jakość, zawyżona cena, machinacje celno-podatkowe). Kontrakt o wartości 30 mln dolarów zawarto z zarejestrowaną w Turcji firmą, której współwłaścicielem był 26-letni Ołeksandr Kasaj – kuzyn Hennadija Kasaja, deputowanego do Rady Najwyższej z Zaporoża z list Sługi Narodu, związanego z zakładami Motor Sicz i ich byłym dyrektorem Wiaczesławem Bohusłajewem, oskarżonym o zdradę stanu i przebywającym w areszcie od października ub.r. Niezależnie od ustaleń śledztwa, które toczy się w tej sprawie, minister Reznikow nie potrafił udzielić odpowiedzi na oskarżenia dziennikarzy, wzmacniając tym samym atmosferę chaosu i podejrzeń wokół MO.
- Pozycja Reznikowa słabła od początku 2023 r., tj. od wybuchu skandalu z zakupami żywności dla armii po zawyżonych cenach (szerzej zob. *Ukraina: seria dymisji z korupcją w tle*). Według nieoficjalnych informacji był on bliski odwołania już wówczas, jednak nie doszło do tego głównie z powodu braku odpowiedniego kandydata na jego miejsce i zaawansowanych negocjacji z partnerami zachodnimi w sprawie dostaw amunicji i uzbrojenia. Niemniej w kolejnych miesiącach afery w resorcie Reznikowa stawały się coraz większym obciążeniem wizerunkowym dla władz, szczególnie ze względu na powtarzające się nieprofesjonalne reakcje ministra na zarzuty wysuwane przez dziennikarzy i wolontariuszy.
- Nieudane próby znalezienia następcy Reznikowa w lutym oraz ciągnące się przez sierpień dyskusje o jego możliwym odwołaniu świadczą o deficycie kadrowym w obozie

władzy. Jednocześnie – ze względu na nagromadzenie wokół MO problemów organizacyjnych oraz oskarżeń korupcyjnych – kierowanie tym resortem uznawane jest za niezwykle trudne i politycznie ryzykowne. Nominowanie Umierowa świadczy o przezwyciężeniu przez Zełenskiego – przynajmniej w perspektywie krótkoterminowej – problemów kadrowych i zachowaniu przez obóz władzy pewnej zdolności do angażowania do współpracy osób spoza własnego ścisłego środowiska politycznego.

- Wyznaczenie Umierowa na następcę Reznikowa przyjęto na Ukrainie z przychylnością. Cieszy się on opinią dobrego organizatora, człowieka o wysoko rozwiniętych umiejętnościach komunikacyjnych, energicznego i dysponującego rozległymi kontaktami za granicą (zwłaszcza w USA i Turcji). Zalety te uznają nawet środowiska opozycyjne wobec obozu władzy, odnotowując jednak zarazem jego bliskie związki z wpływowym szefem Biura Prezydenta Andrijem Jermakiem. Należy przy tym pamiętać, że Umierow był jak dotąd osobą raczej niezwiązaną z armią i obronnością, więc – niezależnie od jego umiejętności menedżerskich i dobrej woli – zapoznanie się ze specyfiką i problemami resortu zajmie mu pewien czas.
- Dymisja Reznikowa stanowi element trwających zmian personalnych w sektorze obrony. 28 sierpnia na stanowisko kierownika Agencji Zabezpieczenia Materiałowego Sił Zbrojnych Ukrainy powołano Arsena Żumadiłowa. Podobnie jak Umierow jest on z pochodzenia Tatarem krymskim, kształcił się za granicą i zdobył doświadczenie menedżerskie w administracji. Nominacje Umierowa i Żumadiłowa są przykładami aktywnego uczestnictwa Tatarów krymskich w życiu publicznym Ukrainy. Dodatkowo mają one symboliczne znaczenie w kontekście rosyjskiej inwazji i obecnych na Zachodzie rozważań na temat potencjalnej rezygnacji Ukrainy z Krymu w zamian za pokój z Rosją. Takimi posunięciami Kijów zdaje się zatem potwierdzać, że uznaje półwysep za nieodłączną część ukraińskiego terytorium, którym nie zamierza „handlować", a Tatarów krymskich – za część wielonarodowego społeczeństwa ukraińskiego.

ANEKS

Rustem Umierow – ur. w 1982 r. w sowieckim Uzbekistanie w rodzinie zesłanych w 1944 r. Tatarów krymskich, która powróciła na Ukrainę na początku lat dziewięćdziesiątych. Muzułmanin. Absolwent Narodowej Akademii Zarządzania (licencjat z ekonomii) oraz Narodowego Uniwersytetu Technicznego Ukrainy Politechniki Kijowskiej (magister informatyki i technologii informatycznych). Aktywny biznesowo: w latach 2004–2010 piastował stanowiska kierownicze u operatora komórkowego Lifecell, a później w funduszach inwestycyjnych ICG Investments i iCapital. W 2013 r. stanął na czele własnego funduszu inwestycyjnego Astem (zrezygnował po uzyskaniu mandatu deputowanego parlamentu). Karierę polityczną rozpoczął na Krymie – od 2007 r. był delegatem do Kongresu Narodowego Tatarów Krymskich. W latach 2011–2013 działał w Fundacji Rozwoju Krymu, organizującej aktywność międzynarodową lidera Tatarów krymskich Mustafy Dżemilewa. W 2019 r. został deputowanym z listy proeuropejskiej partii Głos. Zastrzegł, że zachowuje status bezpartyjnego parlamentarzysty zajmującego się kwestiami bezpieczeństwa narodowego. W 2020 r. dołączył do grupy ds. opracowania państwowej strategii deokupacji Krymu i Sewastopola przy Radzie Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony. W lutym 2022 r. został członkiem ukraińskiej delegacji prowadzącej rozmowy z

Federacją Rosyjską na Białorusi, później wszedł w skład grupy wypracowującej umowę umożliwiającą eksport ukraińskiej żywności przez Morze Czarne. Aktywnie uczestniczył w rozmowach z tureckim pośrednikiem, które doprowadziły do uwolnienia przez Rosjan kadry dowódczej pułku Azow. W lipcu 2022 r. został przewodniczącym parlamentarnej tymczasowej komisji śledczej ds. monitorowania przyjmowania i wykorzystania pomocy zagranicznej w czasie stanu wojennego. We wrześniu 2022 r. objął stanowisko prezesa Funduszu Mienia Państwowego, zajmującego się m.in. prywatyzacją państwowych przedsiębiorstw i nieruchomości. W okresie od stycznia do lipca 2023 r. z tytułu prywatyzacji mienia państwowego do budżetu trafiła rekordowa suma ok. 2,1 mld hrywien (ponad 56 mln dolarów). W czasie całej kariery biznesowej i politycznej Umierow nie był podejrzewany o popełnienie nadużyć finansowych.